

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 6 — TELEFON: 51-22, 51-23, 51-24, 51-25 in 51-26 — Maja vsak dan opoldne — Mesec in naročnina 11.— B.

IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglaševanje v Italiji in tujini: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Reklam pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana št. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Napad na sovražni konvoj

Dva parnika potopljena, tretji poškodovan — Bombardiranje luke Bizerte — 44 sovražnih letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 26. maja naslednje 1096. vojno poročilo:

Naša skupina torpednih letal, ki je bila na ofenzivnem izvidniškem poletu vzdolž alžirske obale, je izsledila sovražni konvoj, ki so ga spremljala lovski letala; dva parnika srednje tonaže sta bila potopljena, tretji pa hudo poškodovan.

Italijanska in nemška letala so bombardirala pristanišče Bizerte.

Sovražno letalstvo je včeraj napadlo razne kraje Sicilije, otoka Pantellerije in nekatera središča Sardinije. Mesto Messina je bilo ponovno napadeno in je utrpelo hudo škodo zlasti v srednjem delu. V toku je ugotavljanje žrtv med prebivalstvom.

Skupno je bilo sestreljenih 44 sovražnih letal; izmed teh so jih 15 sestrelili naši lovci prve jate in 161. skupine C. T. 8 nemški lovci in 21 protiletalske baterije, med njimi 7 na Pantelleriji.

Po nadaljnjih ugotovitvah je treba dodati k sovražnim izgubam, omenjenim v včerajšnjem poročilu, še 12 letal, izmed katerih jih je 4 sestrelilo obrambno topništvo nad Olbio (Sassari), 8 pa naši lovci v bojih v zraku nad Sardinijo.

Večina sestreljenih letal je padla v morje; med drugim: 8 letelich trdnjav pri Eo-

lijskem otočju, 2 letala tipa »Liberator« južno od rta Spartivento, 3 letala južno-vzhodno od Bove Marine (Reggio Calabria), 1 pa južnovzhodno od Ali Marine (Messina).

Podatek k poročilu št. 1096:

Pri letalski akciji, izvršeni nad Italijansko vzhodno Afriko in Sudanom, o kateri je poročalo včerajšnje poročilo, so se posebej odlikovali piloti:

Major Villa Giulio Cesare iz Verone in kapitan Peroli Max iz Ferrare, Lizzani Manlio iz Rima in Christiani Ardito iz Ancone.

Skupna lovcev, ki se je odlikovala v bojih v zraku nad Messino, o čemer je poročalo tudi včerajšnje poročilo, je bila pod poveljstvom majorja Serinija Pietra iz Maderna (Brescia).

Izmed letalcev torpednih letal, ki so napadli sovražni konvoj in pri tem potopili parnike, o čemer poročala današnje poročilo, je treba omeniti kapitane Puttija Carla iz Triesta, Zucconija Giuseppea iz Stignana (Pola) in Greca Pietra iz Sapija (Salerno); nadalje narednika vodnika Guandija Carla iz Bologne in Marellia Giovannija iz Cantua (Como) ter narednika Passerinija Enrica Bettolera (Siena).

Junaški italijanski letalci

Rim, 26. maja s. Pri letalskem napadu na Sudan in vzhodno Afriko so se posebno odlikovali piloti major Giulio Cesare Villa, kapitan Ardito Cristiani, Manlio Lizzati in Max Perroni, ki so vodili bombnike v napadu na oddaljene strateške prometne zveze sovražnika.

Major pilot Giulio Cesare Villa se je rodil v Veroni 17. februarja l. 1912. Obiskoval je tečaj Kr. letalske akademije in je bil imenovan za podporočnika l. 1934 ter dodeljen jati bombnikov. V aprilu l. 1936 je napredoval za poročnika ter se je udeležil španske vojne in takoj dokazal svoje pilotske sposobnosti in svojo borbeno drznost. Napredoval je za kapitana po vojni zaslugi ter se je odlikoval kot poveljnik eskadre, sodelujoč v številnih akcijah in proti sovražnim objektom. Dodeljen je bil nato uradu glavnega stana Kr. letalstva, v sedanjosti vojni pa je opravil važne in zelo kohtljive misije ter se je posebej odlikoval na dolgem zveznem poletu preko dežel imperija. Odlikovan je bil s tremi srebrnimi kolajnam in z eno bronasto kolajno za vojaško hrabrost ter s srebrno kolajno.

Kapitan pilot Ardito Cristiani se je rodil v Anconi l. 1913. Ko je postal vojaški pilot, je bil dodeljen v juliju l. 1937 jati bombnikov. Udeležil se je vojne v Španiji. V novembru l. 1939 se je udeležil tečaja za rezervne oficirje v šoli Kr. letalstva. Sedanje vojne se je udeležil najprej v samostojni skupini bombnikov, nato pa v eskadri torpednih letal ter je ponovno dokazal svoje sposobnosti in svojo drznost. Odlikovan je s tremi srebrnimi kolajnam, s 3 bronastimi kolajnam in z vojnim križcem za vojaško hrabrost. Po vojni zaslugi je napredoval v kapitana.

Kapitan pilot Mario Lizzati se je rodil v Rimu 2. junija l. 1910. V marcu l. 1935 je postal pilot, kakor je bil mobiliziran in je služil v vzhodni Afriki, nato pa pri letalstvu v Cirenaiiki. Zaradi izrednih zaslug je bil imenovan za rezervnega podporočnika. Ko se je vrnil iz Afrike, je bil dodeljen letalski šoli, ob pričetku vojne pa k neki jati bombnikov. Pri neki letalski nesreči je bil ranjen, nato pa je zopet nastopil službo v letalski šoli kot instruktor. Je odličen pilot in zlasti strokovnjak v letenju brez vidljivosti.

Angleška in ameriška sokrivda

60.000 Estancev deportiranih v notranjost Rusije — Z uki-nitvijo Kominterne se ni izpremenilo bistvo boljšeizma

Berlin, 26. maja s. Večerni tisk posveča obširne komentarje nedavno objavljeni vesti, da so boljševiski med vladanjem v Estoniji odpeljali v notranjost Rusije 60.000 Estancev. Listi poudarjajo, da Sovjetska Rusija najraje uporablja take sisteme zatiranja po navodilih tiste tretje internacionale, ki jo je Stalin formalno ukinil, ki pa dejansko še naprej vodi akcijo Kremlija doma in v tujini. »Börzen-zeitung« našteva sovjetske krutosti v Estoniji, omenja ironično komentarje anglosaškega tiska po nedavnem Stalinovem sklepu in vprašuje, kako je mogoče, da spričo takih dokazov v sovražnem taboru menijo, da bi mogla Sovjetska zveza po vojni sodelovati pri obnovi Evrope. Evropski narodi. piše list, bi morali pozabiti vse zločine krvoklovov v Kremliju in vse izvršene umore, zlasti v Estoniji, kjer pa boljševiski niso zakrivali najbolj žalostnih zločinov Stalin je odredil razpust Kominterne in Anglija trdi, da je boljševiska nevarnost spričo tega dokončno premagana za vse narode in za vse čase. Vedno bolj se je vkoreninilo v nas Evropeji prepričanje, da je naš meč mnogo boljše jamstvo kakor vsi predlogi za spremembo življenja v Sovjetski Rusiji in v Angliji.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« piše, da je to, kar je sedaj prišlo na dan o delu sovjetske kilke v Estoniji samo člen v dolgi verigi krutosti, ki so jih izvršili boljševiski v Litvi, na Letonskem, v Bukovini in v Besarabiji. To potrjuje, da obstaja povsod komunistična stranka pod vodstvom komunistične centrale iz Moskve. Doslej so take stranke obstajale v zvezi s tretjo internacionalo in Kominterno, odsej pa bodo obstajale v četrti internacionali Stalinove-

ga boljšeizma. To dejstvo je tem bolj žalostno, ker vse to podpirajo Angliji in Američani, ki so se s tem, da so postali vojaški zavezniki Sovjetske zveze, do skrajnosti degradirali.

Madrid, 26. maja s. Ves španski tisk se naprej komentira ruski manever s razpustitvijo tretje internacionale, ki ga označuje za nevarno zasedo, postavljeno narodom, da bi v svoji naivnosti še nadalje verjeli sovjetskimi vabam. Mogoče se je Stalin, piše list »Informaciones«, čisto smejal, ko je podpisal kos papirja in odredil razpust tretje internacionale, misleč, da je osleparil bedake, toda rdeči diktator naj ve, da ni nikogar v Evropi osleparil. V evropskih državah ne morejo komunistične stranke delovati ne s tretjo in ne brez tretje internacionale, dočim lahko v ostalih državah, ki so zaveznice boljšeizma, javno delujejo. Zakaj bi torej Stalin potreboval tretjo internacionalo? V sanjah po osvojitvi Evrope je že organiziral vlade za podjarmljene narode in je vse potrebno ukrenil za zmago boljšeizma v vseh državah. Tretja internacionala se razpušča, ki je komunistična nevarnost na svetu največja, ki je Stalin z vojskami in vladami že organiziral četrti internacionalo.

Edsel Ford umrl

Buenos Aires, 26. maja s. Iz Detroita poročajo, da je po treh tednih bolezni umrl Edsel Ford, edini dedič Henryja Forda, znanega ameriškega avtomobilskega industrija. Pokojni Edsel Ford, ki je bil star 49 let, je bil predsednik družbe »Ford Motors Company«.

Uničevanje sovjetskih prometnih zvez

Uspešno delovanje nemških napadalnih oddelkov

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 26. maja, Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Z vzhodne fronte poročajo o uspešnem delovanju lastnih napadalnih oddelkov. Posamezni sovjetski krajevni napadi so se izjalovili.

Letalstvo je obstrejevalo sovjetske prometne zveze in bombardiralo letalska oporišča in industrijske cilje.

V noči na 26. maja so angleška letala napadla zapadno nemško ozemlje. Prebivalstvo je imelo izgube in nastala je škoda na poslopih. Sestreljenih je bilo 24 napadalnih bombnikov.

V Sredozemlju in ob atlantski obali je letalstvo včeraj uničilo 15 sovražnih letal. Bombardirana je bila luka v Bizerti.

Nemška brza bojna letala so včeraj obmetavala z bombami težkega kalibra industrijske naprave in preskrbovalne obrate v pristanišču Brightonu. Dve letali se nista vrnila.

Uspešni nemški protinapadi

Berlin, 26. maja s. Po dosedanem miru v odseku Miusa na vzhodni fronti se je včeraj pričelo delovanje izvidnic, ki so pa bile kakor vse operacije teh dni, krajevnega značaja. Južno od Taganroga je nekaj skupin nemške pehote prodrla v sovražne jarko in poglalo v zrak številne utrube. Severozapadno od Lisičanske je nemški izvidnici ob zori 24. maja uspelo priti preko Donca s čolni. Izkrcaje je bilo nenaadno in nemški vojaki so lahko uničili kakih 10 sovražnih odpornih gnezd in napadli skupino hiš, ki so jih boljševiski žilavo branili. Očiščevalne operacije so prinesle na tem področju nemškim izvidnicam nekaj ujetnikov, mnogi padli nasprotniki pa so obležali med ruševinami uničenih objektov. Skupine nemških vojakov so se vrstile v svoje postojanke brez izgub.

Južno od Velikih Luk so se razvile srdite borbe, ki so imele namen, pridobiti zopet postojanke, katere so morale nemške čete zapustiti včeraj po obstrejevanju sovjetskega topništva in napadu številnih močnejših in s tanki močno podpiranih boljševiskih sil. Borec je potekal ugodno za nemške pešce, ki jim je uspelo zopet zavzeti izgubljeno področje in braniti položaj navzlic ponovnim protinapadom petih sovjetskih stotnij. V teh borbah je padlo mnogo sovjetskih vojakov, zajetih je bilo mnogo ujetnikov in ogromna količina raznovrstnega orožja.

Tudi južnozapadno od Stare Ruse so se izjalovile akcije močnih sovražnih izvidniških skupin navzlic uporabi dveh bataljonov izbranih strelcev. Boljševiki, katerim je uspelo v prvem trenutku vdreti v nemške črte, so se morali ustaviti zaradi energičnega protinapada nemških čet, s katerim je bilo sovražniku preprečeno vsiranje na postojankah glavne fronte črte.

Udeleževanje nemškega letalstva je bilo na vsej vzhodni fronti zelo živahno tudi včeraj, zlasti pa na lagunskem področju severovzhodno od Temerjuka, kjer so skupine bombnikov in strmoglavcev močno napadale sovražna oporišča. Južno od Krimskaje in pri Novorosijsku so bombe iz nemških letal uničile dva mostova, sovražne čolne in opustošile postojanke in sovjetska taborišča. Nadaljnja bombardiranja pa nemška letala izvršila v odseku Lisičanska in Balakleje.

Izjalovljeni sovjetski načrti

Berlin, 26. maja s. Vojni dopis, ki ga je davi objavila DNE, obravnava sedanjí položaj na vzhodni fronti s posebnim ozirom na kretanje čet, ki so jih te dni javila nemška izvidniška letala, zlasti v odseku Petrograda. Sovjetske čete skušajo zakrknati svoje napadalne načrte, piše nemški vojni dopisnik, pod pretežo, da morajo ojačati lastno obrambo na ogroženih črtah Petrograda, dejansko pa pripravljajo akcijo velikega sloga, s katero naj bi se pregaliz nemški obrambni pas med Volgo in Pejpuskim jezerom, nakar naj bi bila dosežena Estonska in Finski zaliv, odrezan ostanek vzhodne fronte v finko-norveškem odseku in vzpostavljen končno stik z Anglijo preko Skandinavije.

V zadnji fazi velike obrambne bitke, ki se je zaključila 25. marca, so se izjalovili sovjetski načrti v tem smislu in sovražnik si je pridobil navzlic ogromni uporabi ljudi in materiala samo neznamen pas terena do Petrograda. Med bitko ob Ladoškem jezeru, ki je ustvarila za nemške čete dve samostojni fronti, so znašale izgube na strani sovražnika milijon padlih, ranjenih in ujetnikov, dočim dosega izguba vojnih potrebin v tej ofenzivi strašne številke. Nemške čete, ki so se morale boriti trdo s številčno premočnim sovražnikom, so morale obvladovati tudi terenske težkoče in prenašati trdote zime ter obvladovati težave z oskrbovanjem, katerih dotok v prve črte so onemogočale najbolj neverjetne ovire. Po zmazovanju in snegu pozimi je začelo deževati in ves teren je bil v blatu. Področje se je spremenilo v močvirje, v katerega so se vojski pogrezali tudi do kolena. Nemški oddelki so morali zagrabiti za orodje in poskrbeti za nove obrambne postojanke ter spraviti vodo iz zaklonov in jarkov vzdolž vsega odseka. Omenjajoč trdote teh operacij nemških čet navaja do-

Nj. Vel. Kralj in Cesar obiskal umetniško razstavo v rimski galeriji

Rim, 26. maja s. Nj. Vel. Kralj in Cesar je davi obiskal v rimski galeriji drugo umetniško razstavo z morskimi motivi. Vlada je sprejela predsednik nac. svetnik Di Marzio, admiral Uberti in direktor galerije nac. svetnik D'Amato. Kralj in Cesar je dolgo občudoval razstavljeni dela in čestital umetnikom, ki so mu bili predstavljeni.

Nova člana Velikega fašističnega sveta

Rim, 26. maja s. S Kraljevim dekretom sta bila na predlog Duceja fašizma dva vlade imenovana za člana Velikega sveta fašizma prof. Giovanni Bolella in Lucijan Gottard, ki sta bila imenovana za predsednika fašistične konfederacije oziroma konfederacije industrijev in industrijskih delavcev.

Svečana zadušnica v Rimu za Verija Orazia

Rim, 26. maja s. Davi je bila v cerkvi sv. Karla zadušnica za Verija Orazia, prefekta iz Zare, ki je pred letom dni padel v zasedi upornikov in ki je bil odlikovan z zlato kolajno za civilno hrabrost, Federacija v Rimu, ki se imenuje po svojem nekdanjem zveznem tajniku, se je udeležila maše z zveznim praporom, ki ga je spremljal oddelček Milice, ter s prepričajo rajonskih skupin in s centurijo GILA. Zadušnice so prisostvovali vdova, hči in drugi sivoj padlega. Podtajnik stranke delia Valle, član zveznega direktorija in rimskega fašista, podguverner, predsednik OND, predsednik pokrajine in drugi zastopniki oblasti. Navzočni so bili tudi vsi zaupniki rajonskih skupin in številni fašisti.

Barbarstvo angleških in ameriških letalcev bo prejelo zaslužni odgovor

Rim, 25. maja s. Pod naslovom »Letalska bombardiranja« piše »Giornale d'Italia«: Izvršujoč ukaz, ki ga je vsekakor navdihnil sestanek Churchillja in Roosevelta v Washingtonu in se bo njihova potreba angleške propagande, se londonski listi bolj kakor kdaj strnjeno in besno zagajajo proti Italiji ter poveljujejo uspehe angleškega in ameriškega bombardiranja in v naprej naznanjajo njegov naraščajoč uničevalni razvoj. Včeraj je »Daily Telegraph« eno izmed Edenovih glasil, posvetil temu vprašanju uvodnik z naslovom »Obvladovanje neba nad Italijo«: Zavezniki letalstva napada brez odmore ponoči in podnevi Italijo. Letališča in siliska ter sardinska pristanišča, kakor tudi pristanišča na polotoku so stalno bombardirana in zadelo jih je že na tisoče ton bomb. Italijanski šefi ne prikrivajo svojega mnenja, da pomoč nemškega letalstva Italiji ni zadostna za rešitev. Zavezniki se morajo neprestano zagajati z vsem, s čemer razpolagajo proti Italiji in proti njenim zelo razširjenim in lahko ranljivim mejam. Sedaj, ko so bile letalske sile Osi dezorganizirane ter so morale prenesti nemahen napor, ko se Italija približuje kaosu in je na poti do propada, morajo zavezniki očistiti do skrajne meje svojo letalsko ofenzivo.

Tako piše eden izmed poluradnih listov v Londonu. Bržkone ne pozna ponosnega zgodovinskega neupogljivega odprnega duha Italijanov, naraščajočega razvoja obrambne reakcije in letalske ofenzive Osi, ki ne ustreza upanju Londona. Vsak dan beleži vojna kronika znatno število angleških in ameriških letal, ki jih osvojske letalske sile zrušijo nad polotokom in nad otoki. Vsak dan beleži ista kronika znake obnovljene italijanske in nemške letalske ofenzive v Sredozemlju proti ladnam in pristaniščem Anglosasov od Francoske severne Afrike do Malte in Sudana ob Rdečem morju. Primer »Daily Telegraph« pa ni osamljen. »News Chronicle« piše o udarcih, zadanih Italiji, da bi se Italija omeščala. »Daily Express« piše: Toča bomb bo padla na Italijane in bo trdnjska kakor tista, ki uničuje Nemce in kakršna je bila pri El Alameinu. Prekosimo po besu in natančnosti angleško-ameriško bombardiranje, kakršno je bilo pred napadom na Bizerto. Zakaj bi Italiji prihranili naš bes. Vojna zahteva, da bombardiramo glavno mesto, ki so možgani sovražnika. Razbiti moramo brloge novega imperija.

Ta izražena krutost angleških predlogov ima ofenzivno namero živčne vojne pa tudi defenzivno, ki naj ojači že zrahljane živce angleškega prebivalstva. Izostali so nagli odločilni učinki, ki so jih pričakovali po zaključku bitke v severni Afriki. Danes je položaj Anglosasov v Sredozemlju več kot negotov in vznemirjajoč, pričrjena pa se nova letalska ofenziva Nemčije na angleški otok, ki bo spreminjala račune anglosaških politikov in vojaških poveljnikov ter povzročila novo strašno razdeljanje. Angleški listi govorijo o obvladovanju neba nad Italijo, da bi prikrili angleškemu narodu nemško obvladovanje neba nad Anglijo. Obramba italijanskega neba se izpopolnjuje dejansko z odlično in močno letalsko ofenzivo Nemčije nad angleškim otokom. Angleški ministrski predsednik Churchill je prevzel pred zgodovino človeštva in omike strašno odgovornost za novo neusmiljeno vojno s smrtonosnimi bombami in zaigalimi lističi ter strahovitimi eksplozivnimi pripravami proti neborcem in nevojaškim objektom, proti otrokom, ženskam, ranjencom, bolnikom, cerkvam in umetniškim spomenikom. Roosevelt se je pridružil Churchillju s tem, da mu je dal na

razpolago svoje gigantske bombnike in zločinov hladnokrvnost svojih pilotov in strojninarjev. Rekli smo, da ta novi razvoj vojne, ki so ga hoteli in pričeli Anglosasi, ne bo dolgo brez odgovora. Churchill je ustvaril precedense. Osvobodil je Nemčijo slehernega obzira. Anglija se že strašno pokori za svojo pobudo, za svoj monstroznen način vojne. Sedaj se je znašla nenadoma pod strašnimi udarci bombardiranja nove vrste s strani nemških letal novega tipa z novimi eksplozivnimi sredstvi. Obveščevalci govorijo o nemški superbombi, ki uniči vse, kar je v območju 700 do 800 metrov od mesta, kamor pade. Iz višine 4000 metrov občuti bombnik natančno zračno premikanje, ki nastane po eksploziji. Gre za supereksplozivno sredstvo, bržkone iz tekočega zraka. Gre za novo iznajdbo nemške kemične industrije, ki je gotovo prva na svetu v iznajdljivosti in obseznosti svoje proizvodnje, in katere ne more prekositi nobena konkurenčna angleška ali ameriška kemična industrija. Nova nemška akcija, ki se je komaj deloma pričela, ima že velik učinek, izvedena pa bo po znanstvenih metodah, kakor jo je naznačil Churchill, proti industrijskim središčem in pristaniščem v Angliji. Značilno je dejstvo, da letijo novi nemški bombniki tako visoko, da jih ne more doseči protiletalsko topništvo in tudi ne angleški lovci.

Evropska vojna stopa torej v fazo letalske ofenzive. Neizprosna anglosaškega letalskega bombardiranja Italije bo poplačala v pravični meri z neizprosno bombardiranja angleškega otoka in drugih važnih anglosaških postojank po nemškem letalstvu. Da bi prikrili to dejstvo, govorijo londonski listi zama o razdeljanju Italije. Omikanega državljana sveta boli srce ob hladnem premisleku te tragedije, katere niso hotele in ne pričele sile Osi. Vsa odgovornost obremenjuje Angleže in Američane.

Albanski delegat pri vladi v Rimu

Tirana, 26. maja s. Jutri bo odpotoval v Rim in prevzel poverjeni mu položaj Eksc. Kolij, delegat albanske vlade pri italijanski vladi. Eksc. Kolij, ki je doma iz Skadra, je doktor filozofije, promoviral pa je na Kr. univerzi v Padovi. Bil je profesor na trgovinskem zavodu v Valoni in na državnem liceju v Skadru. L. 1936 je bil imenovan za lektorja albanskega jezika na Kr. univerzi v Padovi. L. 1938 je bil premeščen v Rim, l. 1939 pa je bil imenovan za rednega profesorja na univerzi v Rimu za albanski jezik in književnost. Bil je skoraj dve leti prosvetni minister. L. 1941 je bil imenovan za predsednika Kr. zavoda za albanske studije in za izrednega komisarja italijansko-albanskega krožka, v decembru l. 1942 pa za predsednika vrhovnega korporacijskega fašističnega sveta. Od l. 1940 je član zavoda za adriatske studije v Benetkah, odlikovan je bil z velikim trakom Skanderbegovega reda, s krono Italije in z redom sv. Mauricije in Lezarija ter s zlato zvezdo za šolske zasluge. Napisal je dramatičen poem, dva zvezka novel in zvezek poezij. Prevedel je v stilih in prozi italijanska dela velikih italijanskih pisateljev.

Naročite se na romane
DOBRE KNJIGE

Dr. Albert Kramer

Ljubljana, 27. maja. Dopoldne se je v Ljubljani bliskovito razširila vest, da je davi nenadno umrl dr. Albert Kramer, eden izmed naših najbolj znanih javnih delavcev. Čeprav je bilo znano, da je dolgo bolehal, vendar nas je vest o njegovi smrti zelo boleče presenetila in zbudila je v vsej naši javnosti najmočnejši odmev.



Ime dr. Alberta Kramerja je najtesneje zvezano z našo politično in kulturno zgodovino novejšega časa; dr. Kramer je bil eden naših najdelavnejših in najposposnejših javnih delavcev, ki je posvetil vse svoje sile svojemu ljudstvu, njegovemu napredku in prosvetitvi. Njegovega dela in pomena ni mogoče oceniti v par stavkih; rečemo lahko le, da je izguba, ki nas je zadela z njegovo smrtjo, izredno bolesta in da smo izgubili resnega največjega moža.

Dr. Kramer je bil šele 60 let star. Lani je bila njegova 60-letnica tiho prezrta, kar je sam želel kot vedno izredno osebnostno skromen človek. Rodil se je 1. 1882 v rudarskih Trbovljah, na kar je bil vedno ponosen in nikdar ni pozabil svojega rodnega kraja, ko mu je lahko kakorkoli po-

magal. Zrasel je iz ljudstva in ljudstvu je vedno tudi posvečal vse delo in ljubezen. — Gimnazijo je obiskoval v Celju, nakar se je posvetil študiju prava in filozofije na univerzah v Gradcu in Pragi. V Pragi je tudi doktoriral. Že kot dijak se je zelo vidno udeleževal v dijaških organizacijah, kmalu je pa tudi vzel v roke pero in že tedaj so se pokazale njegove posebne sposobnosti za novinarstvo. Že med študijem si je izbral novinarstvo kot življenjski poklic, ki mu je posvečal svoje najboljše sile, kolikor mu je pač dopuščal čas, tudi ko je bil sicer preobložen z drugim delom ter nalogami na najvišjih upravnih mestih. Takoj po šolanju se je posvetil novinarstvu. Postal je urednik »Slovenskega naroda« na Dunaju, a živahno se je udeleževal tudi kot dopisnik pri številnih drugih listih.

Med prvo svetovno vojno je prevzel glavno uredništvo »Slovenskega naroda«; v tistih časih je bil pomen »Slovenskega naroda« posebno velik, saj je bil tedaj najpomembnejši slovenski dnevnik z najlepšo tradicijo.

Dr. Kramer se je kmalu uvrstil v vrste narodnih zastopnikov in bil je tudi prvi slovenski minister tedanje Jugoslovanske vlade. Dolga leta je dr. Kramer tudi zastopal interese Ljubljane kot njen poslanec. Kot javni delavec se je udeleževal tudi v drugih najvišjih narodnih zastopstvih in njegovo ime je dobilo mednarodni zvok. L. 1930 je bil imenovan za poslanika v Pragi. Večkrat je bil član bivše jugoslovanske vlade, v kateri je upravljal zlasti trgovinski in gradbeni resor, precej časa pa kot namestnik tudi zunanje ministrstva. Od 1. 1935 dalje je bil senator, dokler ni bil senat 1. 1939 razpuščen.

V zadnjih letih se je bolj in bolj umikal v zatišje, ker je zavrtna bolezen čimdalje bolj izpodkopavala njegove življenjske sile. Kljub temu ni kazalo, da že sklepa življenjske račune, kajti vedno je skrival celo pred svojimi najbližjimi, da trpi. Preziral je svoje trpljenje, zato je pa vse življenje imel odprte oči za vse druge, ki so trpeli in pomagali je nešteti, a vedno tako, da ni vedel levice, kaj dela desnice. Bil je plemenit človek, izredne srčne omike. V najboljsem pomenu besede kulturni človek. Bil je velik mož, najboljši javni delavec in požrtvovalen poštenjak — mož, kakršni so nam bili najbolj potrebni v vseh časih. Izgubili smo ga in sedaj je naša dolžnost, da se vsaj zavemo, kaj nam je pomenil.

V kroniki zaslužnih slovenskih voditeljev bo ime dr. Alberta Kramerja trajno zabeleženo na častnem mestu. Slava njegovemu spominu!

Sobotne verske svečanosti

Vabilo škofa g. dr. Gregorija Rožmana k udeležbi pri spokorni procesiji ljubljanskih župnij

VSE VERNE LJUBLJANČANE,

ki po službi in delu niso zadržani, najvidnejše vabim k spokorni procesiji, ki bo v soboto 29. maja popoldne šla iz vseh mestnih župnijskih cerkva na Rakovnik. V procesiji bomo spremljali milostno podobo Marije Pomagaj, vsem Slovencem najbolj priljubljeno in od vseh najbolj čiščeno. V duhu spokornosti in z velikim zaupanjem se zberimo okrog Materice. Pomočnice in Kraljice naše, ob Njej se pripravimo za skupno posvetitev Njenemu brezmadežnemu Srcu, da bomo v smislu tega posvečenja resno in korenito spremenili svoje mišljenje in življenje na nauku Kristusove, potem bomo tudi mi vredni, da se izpolnijo nad nami prelepe obljube, ki jih je Gospa in Mati Marija dala posameznikom in narodom.

V Ljubljani dne 26. maja 1943.

† GREGORIJ ROŽMAN,
škof ljubljanski.

Navodila škofijskega
pripravljalnega odbora

Škofijski pripravljalni odbor prvih petih sobot je izdal za sobotne svečanosti podrobna navodila, po katerih posnemamo:

V soboto dopoldne bodo po vseh cerkvah v Ljubljani maše kakor ob nedeljah, popoldne pa bo spokorna procesija vseh ljubljanskih župnij na Rakovnik.

Zupljani vsake posamezne mestne župnije naj se zbere v svoji cerkvi in ob njej ob naslednjem času:

Sv. Jakob ob 14. uri 30 minut,
Trnovo ob 14. uri 15 minut,
Vič ob 13. uri 30 minut,
Stolnica ob 14. uri 30 minut,
Moste ob 13. uri 40 minut,
Sv. Peter ob 14. uri,
Bežigrad ob 13. uri 50 minut,
Siška ob 13. uri 30 minut,
Koseze (Zg. Siška) ob 13. uri 15 minut,
franciškanska cerkev ob 15. uri.

Udeleženci naj se zbere točno ob označenem času, da se bodo mogle procesije pravilno razvrstiti. Vsi udeleženci brez izjeme naj se uvrste v šesterostope. Vrstni red posamezne procesije bo naslednji: 1. križ, ki ga nosi župnik, za njim ostali duhovniki dotične fаре; 2. moški redovniki; 3. moški; 4. župnijski pevski zbor; 5. šole, najprej ljudske, nato mešanske, nato srednje; 6. ženski redovi; 7. ženstvo.

Stolna procesija ima svoj vrstni red, ker bo v njenem sestavu podoba Marije Pomagaj. V stolni procesiji gredo tudi profesorji, slušatelji in slušateljice univerze, vse ostale šole pa gredo, kakor rečeno, vsaka s svojo župnijo, odnosno s procesijo iz cerkve, ki ji je najbolj pri roki. Učenci 1. in 2. razreda osnovnih šol naj ne gredo v sestavu svoje šole, temveč s starši ali sorodniki.

Na stadionu na Rakovniku se bodo vse procesije zbrale. Verski govor bo imel vladiar dr. Gregorij Rožman. Po njegovem govoru bodo vsi udeleženci molili slovensko izjavo, natiskano na podobici Marije Pomagaj, ki jo lahko dobite po vseh župnih uradih in bo razdeljena med udele-

Ducejeva nagrada za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncem Kovačič Ivanu in Rozaliji iz Gornje Gomile št. 11, občina St. Jernej, o priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Zvezni tajnik sprejel 10 avangardistov ki odhajajo kot prostovoljci na bojišče

Ljubljana, 26. maja.

Včeraj je Zvezni tajnik sprejel 10 avangardistov, ki mu jih je predstavil Podpoveljnik in ki so zaprosili za sprejem v vojaško službo, da bi bili odposlani v prve bojne črte, da tja ponesejo svoj delež vere. Zvezni tajnik je odhajajočim izrazil svoja voščila in voščila vseh ljubljanskih fašistov, ter svoje zadovoljstvo nad temi mladimi ljudmi, ki so pripravljeni vse žrtvovati za zmago pravice nad komunističnim barbarstvom.

Vlak z darovi za vojake

S pomočjo marljivega Glavnega stana Kr. vojske — urada za tisk in javno skrb — je prišel na področje II. Armade 15. vlak APE (za pomoč, propagando in vojsko), sestavljen iz 30 vagonov, ki so pripeljali darove in razne potrebščine za vojake.

Tudi pri organizaciji tega vlaka, ki prinaša hvalažnost italijanskega naroda junakim četam, ki se borijo na Balkanu proti zahrbitnim partizanskim tolpom, je v veliki meri sodelovala Fašistična stranka in s tem ponovno dokazala, kako so ji pri srcu bojevnik.

Cim prispejo količine pošiljatev do edine, ki so jim namenjene, bodo darovi razdeljeni s sodelovanjem pristojnih vojaških poveljnikov v navzočnosti okrožnih tajnikov Fašistične stranke ali njihovih zastopnikov.

Nakazovanje bolniških dodatkov

Ljubljana, 27. maja.

Bolnikom, ki so po predloženih zdravniških spričevilih upravičeni dobivati posebne dodatke racionalnih živil, bo bolniški osek mestnega preskrbovalnega urada meseca junija delil bolniška nakazila vsako dopoldne od 8. do 11.45 samo v priložni Turjske palače v Križankah. Gosposka ulica 15, po naslednjem razporedu:

Od 1. do 16. junija samo bolnikom, ki imajo pravico tudi za meso, tako da pridejo na vrsto v torek, 1. junija, bolniki z začetnicami priimka A do D; vsrdo, 2. junija, z začetnicami E do J; v petek, 4. junija, z začetnicami K do M; v soboto, 5. junija, z začetnicami N do P; v ponedeljek, 7. junija, z začetnicami R do T, in v torek, 8. junija, bolniki z začetnicami U do Z.

Od 9. do 16. junija drugim bolnikom, tako da pridejo na vrsto v sredo, 9. junija, bolniki z začetnicami priimka A do D; v četrtek, 10. junija, z začetnicami E do J; v petek, 11. junija, z začetnicami K do M; v soboto, 12. junija, z začetnicami N do P; v torek, 15. junija, z začetnicami R do T in v sredo, 16. junija, bolniki z začetnicami U do Z.

Od 17. do 25. junija bo bolniški osek delil nakazila za sladkor za dojenčke in bolnike, toda le na podlagi predloženih zdravniških spričeval, tako da pridejo na vrsto v četrtek, 17. junija, upravičenci z začetnicami priimka A do C; v petek, dne 18. junija, z začetnicami D do J; v soboto, 19. junija, z začetnicami K; v ponedeljek, 21. junija, z začetnicami L do O; v torek, 22. junija, z začetnicami P in R; v sredo, 23. junija, z začetnicami S in Š; v petek, 25. junija, upravičenci z začetnicami T do Z.

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni dobivati posebne bolniške dodatke, naj pošljejo po nakazila od 1. do 5. junija samo popoldne.

Bolniki, ki dobivajo dodatke mesa, naj seboj prinesejo živilsko nakazilo za mesec junij z odrezki za meso. Vsem onim, ki teh odrezkov ne bodo imeli, bolniški osek ne bo nakazal bolniške dodatka za meso. Mestni fizikat sprejema bolniška spričevala samo od 1. do 20. v mesecu.

Reklamacij zamudnikov zaradi velikega

navala ne bo mogoče upoštevati ter zato opozarjamo na ta razpored, ki se naj upravičenci po njem natanko ravnajo ter naj ga zato izrežejo in shranijo.

Delitev marmelade in masla

Ljubljana, 27. maja.

Prehranjevalni zavod Visokega Komisarata za ljubljansko pokrajino obvešča vse upravičence, da lahko dvignejo od 27. t. m. dalje marmelado za mesec maj pri svojih trgovcih in sicer za čtroke do 3 let po 750 gr (500 gr na zato določeni odrezek dodatne živilske nakaznice ter 250 gr na odrezek št. »1«); za mladino od 3 do 18 let pa po 500 gr na zato določeni odrezek iste nakaznice.

Kdor je ne bi dvignil do 5. junija, izgubi pravico nakupa.

Razen tega se pozivajo potrošniki, da dvignejo v poletnih mesecih čimprej odgovarjajoče maslo.

Sportni pregled

VII. kolo nogometnega prvenstva

Prvenstvo ljubljanske nogometne zveze se bo v nedeljo nadaljevalo s sporedom VII. oziroma I. povratnega kola. Na igrišču Ljubljane bodo popoldne tekme v naslednjem redu:

Ob 14: Tobačna tovarna rez. - Mladika rez.,
ob 15: za prvenstvo II. razreda Zabjak - Mladika,

ob 17: za prvenstvo I. razreda Tobačna tovarna - Hermes.

V začetni polovici je Mladika premagala Zabjak 2:0 (2:0), Tobačna tovarna pa Hermes 1:0 (1:0).

SK Zabjak, I. moštvo in rezerva imata danes v četrtek od 18. dalje za Kolinsko tovarno obvezen trening. V petek ob 19. v klubski sobi obvezen »estanek I. moštva in rezerva zaradi sestave moštva za prvenstveni tekmi v nedeljo. Vsi sigurno, — Načelnik.

Dve tekmi na Sp. Stajerskem. V Celju je bila v nedeljo prvenstvena tekma med Celjem in Zeleničarjem iz Maribora. Tekma je bila zelo napeta in borbeno. Do odmora so vodili Celjani 1:0. V drugem polčasu pa se je posrečilo moštvo Zeleničarja izenačiti in doseči zmagoviti zgoditek. — V Celju (?) je bila tudi tekma med Trbovljani in Zagorjem v okviru prvenstva spodnještajerskega okrožja. Za Trbovlje je bila to zadnja tekma. Premagali so Zagorje 4:2 (2:2).

Edi Vrečič se udeležil nemškega tabelističnega prvenstva v Vratislavi. Stajerski tabelistični prvak Edi Vrečič iz Celja je prejel vabilo za nastop na letošnjem nemškem tabelističnem prvenstvu, ki bo od 28. do 30. maja v Vratislavi. Vrečič je star komaj 16 let in bo med najmlajšimi udeleženci tega prvenstva. Sedaj se je odpravil na Dunaj, kjer trenira skupno z drugimi nemškimi tabelističnimi prvaki.

Hokejski mednarodni dvoboj Hannover-Hamburg, ki je bil v nedeljo v Hannoveru, se je končal z zmago Hamburga 2:1.

Dunajski Rapid poražen. Dunajski Rapid je v nedeljo nastopil proti vodilnemu klubu A skupine štajerskega prvenstva SC Kapfenbergu. Tekma je bila na igrišču slednjega in so jo Dunajčani izgubili 6:3 (3:3). V Gradcu je dunajska Austria porazila graški Sturm 7:0 (3:0).

Cucelli dvakrat poražen, v teniškem turnirju v Alassiu je bil bil italijanski teniški prvak Cucelli dvakrat poražen. V igri poedincev ga je izločil v polfinalu Caneppele 5:7, 3:6, v igri mešanih dvojic pa sta zmagala nad Cucellijem, čeprav je nastopil z znano igralko Anneliese Bossi-jevo, Bologna in Rado 6:3, 4:6, 1:6.

V ponovni finalni tekmi za francoski nogometni pokal je zmagal Olympique iz Marseilla nad Girondiusom iz Bordeauxa 4:0. Prva tekma se je končala neodločeno.

Pokalni finale bo v Milanu. Finalna pokalna tekma med Torino in Venezio bo v nedeljo v Milanu. Če bo ob regularnem koncu neodločena, bodo igrali dopolnilne polčase.

Finalno tekmovanje za »Veško nagrado za srednjo progos«. V nedeljo bo v Vigevanu ljubkoletsko finalno tekmovalje za »Veško nagrado za srednjo progos«. Med povabljenici FIDAL-a čitamo tudi ime ljubljanskega zmagovalca Šošteriča. Prijavljenih je 40 tekmovalcev.

Kvalifikacijska tekma Barl-Venezia bo 6. junija. Kraj še ni bil določen. V poštevid prideta Bologna ali Firenze.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Četrtek, 27. maja: Natalija, Magdalena.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Jeca brez rešetk.

Kino Sloga: Zadnja iluzija.

Kino Union: Turbina.

Razstava mladih slikarjev in kiparjev v Jakopičevem paviljonu, odprta od 9 do 19.30.

Razstava Edo Deržaj v Ohsnelovi galeriji, odprta od 8. do 18.30.

DEZURNI LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5; Deu. Klanjšček Dia, Cesta Arlele Rea 4; Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 27. maja, ob 18: JORIJEVA HČL Red A.

Petek, 28. maja, ob 15: V ČASU OBISKA-NJA. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Sobota, 29. maja: ZAPRTO.

Nedelja, 30. maja, ob 15: V ČASU OBISKA-NJA. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

G. D'Annunzio: »Jorijeva hči.« Pastirska tragedija v treh dejanjih. Prevod: dr. A. Gradnik. Osebe: Lazar-Levar, Candia, njegova žena-Marija Vera, Splendore, Favetta, Ornella, hčere: Starčeva, Rnsbergerjeva, Levkarijeva, Aligi, sin-Vl. Skrbnišek, zelenjarka-Nablocka, svetnik-P. Kovič, dva žanica-Nakrest, Verdonik, Femo-Bratlija, Iona-Peček, žalovalka-N. Stritarjeva. V manjših vlogah sodeluje velik del dramskega ansambla. Režiser: M. Skrbnišek, scenograf: A. Gerlovičeva, načrti za kostume J. Vilfanova.

OPERA

Četrtek, 27. maja, ob 18: MADAME BUTTERFLY. Red Četrtek.

Petek, 28. maja, ob 18: VNEBOVZETJE B. D. M. Red B.

G. Puccini: »Madame Butterfly«. Opera v treh dejanjih. Osebe: Butterfly — Heybalova, Suzuki — Golobova, Kate — Stritarjeva, Pinkerton — Lipušček, Sharpless — Popov, Goro — Rus, Yamadori — Dolničar, bonoc — Lupša, komisar — Gregorin, uradnik — Škabar, mati — Škerjančeva. Dirigent: D. Zebre, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, scenograf: A. Foriga.

Radio Ljubljana

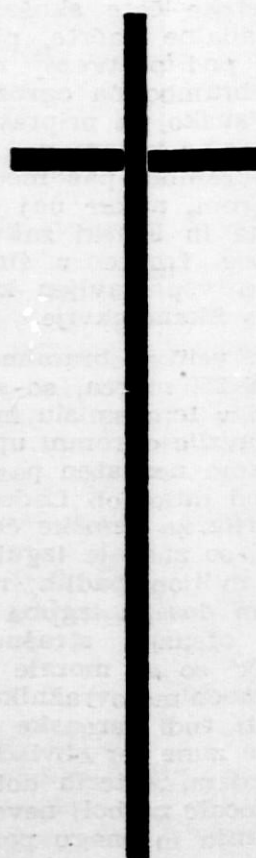
ČETRTEK, 27. MAJA 1943-XXI

12.30: Poročila v slovensčini. 12.45: Napevi in romane. 13.00: Napoved časa; poročila v italijansčini. 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovensčini. 13.25: Prenos iz Nemčije. 14.00: Poročila v italijansčini. 14.10: Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec; lahka glasba. 15.00: Poročila v slovensčini. 17.00: Napoved časa; poročila v italijansčini. 17.10: Vokalno-simfonični koncert. 19.30: Poročila v slovensčini. 19.45: Politični komentar v slovensčini. 20.00: Napoved časa; poročila v italijansčini. 20.20: Koncert altistke Cloe Elmo in pianista Germana Arnaldija. 21.15: Plošče. 21.30: Simfonični koncert vodi dirigent Morrelli. 22.20: Prijubljene pesmi vodi dirigent Zeme. 22.45: Poročila v italijansčini.

PETEK, 28. MAJA 1943-XXI

7.30: Slovenska glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijansčini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovensčini. 12.45: Lahka glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijansčini. 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovensčini. 13.25: Radijske pesmi; orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14.00: Poročila v italijansčini. 14.10: Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec; orkestralna glasba. 15.00: Poročila v slovensčini. 17.00: Napoved časa; poročila v italijansčini. 17.15: Pesmi in napevi. 17.35: Koncert tria Deszans-Godard. 19.00: »Govorimo italijansko«; poučuje prof. dr. Stanko Lehen. 19.30: Poročila v slovensčini. 19.45: Politični komentar v italijansčini. 20.20: Srečanje za vse. 20.45: Simfonična prireditve družbe ELAR; simfonični koncert vodi dirigent Carlo Zecchi. V odmoru predavanje v slovensčini. 22.45: Poročila v italijansčini.

Globoko potrfti sporočamo, da nas je davi za vedno zapustil naš predragi



dr. Albert Kramer

Pogreb nepozabnega rajnega bo v petek ob 17. iz kapelice sv. Nikolaja na

Zalah na pokopališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, 27. maja 1943.

ANTONIJA KRAMER, mati — ANICA PUČNIK, sestra — MIRA PUCOVA, DR. IVAN PUČNIK, MAJDA GABRŠEK, nečak in nečakinji — ostali sorodniki

Stare mere in cene

Kakšen denar je bil v rabi pri nas v 17. stoletju in po čem so bili poljski pridelki

Ljubljana, 27. maja. Na stare mere ljudstvo na deželi se ni povsem pozabilo. Stari ljudje si še vedno pogosto pomagajo s preprostimi merami prejšnjih stoletij. Kaj je n. pr. klafter, ni treba še razlagati. Še pred leti so kmetje prodajali v Ljubljani drva v tej meri. Klafter živi tudi v nekaterih značilnih naših izrazih. Pravimo, da kaj leži toliko in toliko klafter pod zemljo, n. pr. zaklad; snega je bilo na klafter. Spominjam se še, kako je moja mati merila blago, tkanine, kupljeno na sejmi — na lakte. Zнала je meriti tako točno, da se ni motila niti za centimeter. Stare mere se niso povsem prežvele med ljudstvom niti v časih, ko niso bile več v rabi v trgovini; kmetje so še vedno merili za svoje potrebe v starih merah. V novih merah niso znali tako dobro računati in si ne dovolj točno zamisljati količin. Ob tej priliki naj navedemo nekaj podatkov o starih merah in denarju v 17. stoletju po spisu dr. Frana Kosa »Zgodovinski pobirki iz loškega okraja« (Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko, 1891). Ko čitamo razne zgodovinske spise, naletimo pogosto na imena tedaj veljavnih mer in denarja; marsikdo ne pozna medsebojnega razmerja starih mer in denarja, zato naj bo ta sestavek namenjen za boljše razumevanje označevanja količin in vrednosti v starih časih.

Mere za trdno blago

V škofjeloškem gospostvu so v 17. stoletju uporabljali za suho, trdno, to se pravi neteketo blago dve vrsti mer. Zito so merili na ljubljanske stare, a v veljavi je bil tudi mut (Muth, Modius), ki so mu dajali prednost freisinski škofje in njihovi uradniki. Star je bil razdeljen na 4 polovice, polovica pa na tri mere ter je torej vseboval 12 mer (Masz). Mut je držal dva vagana, vagon se je pa delil na tri merice, tako da je mut vseboval 6 meric (Merica, Mäsz). Mut je bil malo večji od stara. Razmerje med mutom in starom je bilo: mut = star in pet osemnik polovice, ali: 1 mut = en in pet dvaindesetnik stara. Iz tega je razvidno, da ni bilo tako lahko računanje v starih in mutih. Razen teh mer za zito so bile v rabi še druge. O kakšni enotnosti ni mogoče govoriti. Zaradi tega je bil navadno prizadet podložnik, kajti gosposke so jemale pridelke od njega po merah, ki so najbolj ustrezale njim. Ljudstvo je merilo zito tudi na velike skledе, iz kakršnih so jedli. Iz tega bi lahko sklepali, da so bile družinske skledе približno enake velike, toda najbrž ne povsod enako polne. Jediti nedvomno niso merili z njimi in jih šteli na žlice, čeprav so v starih časih dobro vedeli, kaj je glad in kaj lakota. Mere v starih časih niso bile stalne, tako da so nove izpodirale stare. Kmet je bil vedno čuvr tradicij in se ni mogel sprijazniti tako hitro z nobeno novostjo. Tako so se tudi podložniki loškega gospostva pogosto sklicevali na »polovico stare mere, ki je bila nekoliko večja od navadne polovice, kakršna je bila v rabi v 17. stoletju«. Seveda so v starih časih veljale tudi drugačne mere za tekočine. V loškem okraju so merili tekočine v vedra ali čebre. Vedro je držalo 40 bokalov, bokal se je delil na dva poliča, polič pa na dva maselca.

Denar kranjske veljave

Se mnogo večja zmeda kakor pri merah je bila v starih časih pri denarju. Vedeti moramo tudi, da je bila veljava denarja, ki se je ohranila še v prejšnjem stoletju po imenu, precej drugačna; od stare denarja so ostala pozneje le imena. V rabi ni bil le »domači denar«, to se pravi denar deželne ali kranjske veljave (kr. v.), ker so razne gosposke uporabljale denar državne ali nemške veljave (n. v.). Imeli so torej »lokalni« denar razen državnega; deželni stanovci so imeli svoj denar. Zato je treba razlikovati med goldinarji kranjske in goldinarji državne veljave. Goldinar nemške veljave je imel večjo vrednost od domačega denarja, zato so pa tudi gosposke zahtevale od svojih podložnikov, da so jim plačevali davke v državnem denarju.

Goldinar, deljen na 60 krajcarjev

Tedaj se ni bil v veljavi desetinski sistem. Tako se je goldinar pred stoletji se delil na 60 krajcarjev. Goldinar je še danes najbolj znan, vsaj po imenu; ni se izumrl rod, ki je moral računati v goldinarjih. Toda ti goldinarji, ki so se dočakali prve svetovne vojne, so bili nekaj povsem drugega kakor oni v 16. in 17. in 18. stoletju. Goldinar se je tedaj delil na 60 krajcarjev. Tudi tedanji krajcarji niso bili takšni, kakršne se poznamo. Krajcar nemške veljave je veljal štiri penze, krajcar kranjske veljave pa samo tri penze. Po tem takem je veljal goldinar nemške veljave 1 gld. 11 krajcarjev in

eno tretjino penze kranjske veljave, odnosno kranjski goldinar je veljal 50 krajcarjev in sedemnajst osemnik penze nemške veljave. Preračunavanje je bilo že prava umetnost. Penze se je delil še na manjše emote, na dva vinarja. To je bil »najnavadnejši« denar, ki je bil tedaj v rabi. Ljudje so pa morali računati še z markami, šilingi, petaki, reparji in črnimi penzi.

Zamotani računi

Računanje z vsem tem denarjem je bilo tako zamotano, da se čudimo, kako so mogli preprosti ljudje, ki so bili po veliki večini nepismeni, sploh uporabljati tako različne kovance in jih razpoznavati. Najpreprostejša razlaga je, da z denarjem niso imeli mnogo opravka, kakor nimamo danes tisti, ki ga nimamo. Samo oglejmo si, kako je bilo s tem denarjem! Marka je imela 160 šilingov ali 100 krajcarjev n. v. V časih je veljala marka šilingov 27 reparjev in 1 petak, kar je znašalo 75 krajcarjev. Računati je pa bilo tudi treba s funti penzov, kar je znašalo 75 krajcarjev, vendar ne vedno, tako da je imel funt penzov v časih tudi 80 krajcarjev, n. m. Krajcar nemške veljave je imel 4 penze ali 1 in tri petine šilinga, odnosno tri petine petaka. To je bilo enako vrednosti trem črnim penzom. Petak je pa imel 5 črnih krajcarjev in menda je prav zaradi tega dobil svoje ime. Petak je veljal 1 in dve tretjini krajcarja ali 2 in dve tretjini šilinga. Repar je veljal 4 krajcarje n. m., groš pa le 3 krajcarje. V rabi je bil tudi štirjak, a zgodovinar pravi, da ni mogel ugotoviti, koliko je veljal. Zgodovinski viri omenjajo štirjak pogosto. Razmerje med vsem tem denarjem je bilo: 16 krajcarjev n. m. je veljalo 16 šilingov ali 40 penzov ali 30 črnih penzov ali 6 petakov ali 80 vinarjev ali 2 in pol reparja, kar je bilo enako 3 grošem in eni tretjini. Iz tega je pač dovolj razvidno, kako zamotani so bili računi z denarjem v prejšnjih stoletjih. Vrednost posameznih vrst denarja se je spreminjala, kar je seveda še oteževalo računanje.

Kopanje na Japonskem

Japonci se kopljejo vsak dan v vodi, segreti do 45° C

Tudi na Japonskem igrajo kopeli važno vlogo, kakor jo igrajo na Finskem in drugod po svetu, kjer vedo ljudje ceniti pomen snage. Kdor le more se na Japonskem koplje vsak dan. Japonci nimajo samo kopalnic, temveč celo posebne kopalne hišice, če so količnik premožnejši. Kopalne hišice so navadno tako ozke, da je v njih komaj dovolj prostora za slačenje in oblačenje. Poleti pa postavijo v manjših krajih večkrat kopalne kadi kar na prostu, navadno na vrt. Strmežljivosti v našem pomenu besede Japonci ne poznajo. V kopalni hišici ne leže Japonci takoj v kadi, temveč se najprej temeljito umije. Pomaga mu žena ali pa služkinja, ki ga končno polije še z mrzlo vodo. Sele potem pride na vrsto kopalna kadi.

Kopalne kadi na Japonskem niso podolgovate kakor pri nas, imajo obliko čebra ali soda, in so znatno višje od naših kadi. Prestora imajo samo toliko, da lahko človek v njih čepi ali sedi. Voda se segreva navadno od zunaj, tako da pod kopalno kadi kurijo ali pa je napeljana topla voda po cevi od zunaj. Voda mora biti segreta do 40 ali 45° C. Hladnejše kopeli so spoznali Japonci šele potem, ko se je razširil udi na Japonskem plavalni sport. V topli kopeli ostane Japonci 3 do 10 minut. Njegovo srce je tako zdravo, da to brez vsake škode prenese. Tople kopeli pomagajo Japoncem prenašati hud mraz v hišicah, ki proti njemu sploh niso zavarovane. V topli kopeli se zviša telesna temperatura za 1 do 2°, v telesu se nabere tako toplota, ki drži več ur. Po kopanju si Japonci dobro odrgne telo, potem pa prepusti kopel svojemu.

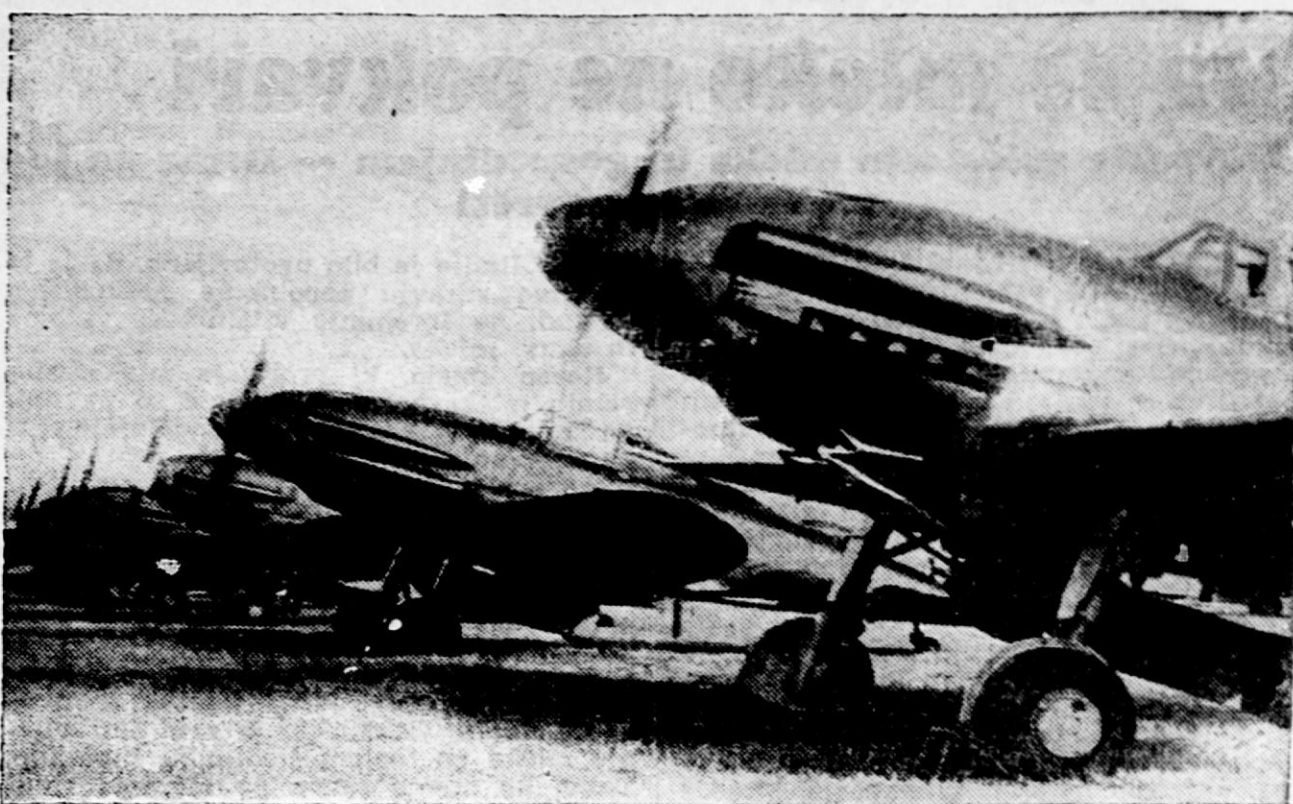
Kopalne kadi pa ne izpraznijo, da bi jo napolnili s svežo vodo. Žena, hči ali sin se kopljejo v isti vodi, kakor trušinski poglavar. Končno pa pride na vrsto še služkinja. Vsi se kopljejo v isti kadi in v isti vodi. To pa nikakor ni nehygienično, kajti pred kopanjem se Japonci, kot rečeno, temeljito umijejo, vedno z uporabo mila in ščetko, da odstranijo s telesa vso nesnago. Tako ostane voda v kopalni kadi vedno čista. Vode v kopalni kadi tudi ne izmenjujejo, če se mudi v hiši slučajno gost, ki se hoče kopati. Če se pa Japonci zaradi opravkov v mestu ne more pravočasno kopati doma, se kopje pri svojem poslovnem prijatelju. Skoraj nobena japonska vas ni brez javne kopeli.

Priljubljeni cekini

Znano je, da ime »cekini« izvira iz italijanske. V rabi je še danes in uveljavilo se je tudi v leposlovju, posebno v pravljicah, kjer pogosto govorijo o pravičnih cekinih. Cekin je zlatnik. V starih časih so bili cekini zelo priljubljeni kakor tudi dukati. Listine pogosto govorijo o ogrskih cekinih in cekinih v denarju. Vrednost teh cekinov je znašala 80 krajcarjev deželne veljave. V naših krajih so bili zelo razširjeni beneški cekini. Pred 300 leti je veljal beneški cekin 3 gld. in 33 kr. Več veljave so imeli cekini »in specie«; leta 1783 je veljal takšen cekin 4 gld. 23 kr. n. m. Po letu 1740 so bili v veljavi novi in zlati cekini. Novi cekin je veljal 3 gld. 46 in dve tretjini krajc., zlati cekin pa nekaj manj: 3 gld. 33 in eno tretjino kr. n. m. Poznani so tudi »ednotne« zlate cekine, dvocekine in križaste cekine, ni pa razvidno, koliko so veljali.

Srebrniki

V veljavi je bilo mnogo srebrnikov, ki so jih zelo cenili. Posebno priljubljeni je bila beneška krona, ki je pred 300 leti veljala pri nas 2 gld. 6 kr., a na Bavarskem je niso tako cenili; tam je veljala le goldinar 48 kr. Kmalu se je vrednost srebrne krona v loškem okraju zmanjšala, tako da je znašala sredi 17. stoletja 1 gld. 50 kr., potem pa samo 1 gld. 30 kr. V drugi polovici 17. stol. je vrednost beneške krona zopet narasla nad 2 goldinarja. Beneška krona je imela 10 liber, libra pa 20 soldov. Trije sodi so navadno veljali po 2 kr. n. m. Razen tega »zlahnega« denarja ki ni nikdar povsem izgubil svoje vrednosti in so ga zato tudi zakopavali, da se dandanes včasih odkrivajo »zaklade« so bile tedaj v prometu tudi »ednotne« zlate krona in polkrona, zelo cenjeni pa so bili tudi državni tolariji, ki se je njih vrednost gibala okrog 1 gld. 30 kr. do 1 gld. 50 kr. — Vrednost naštetega denarja se nam bo pokazala bolj očitno v cenah pridelkov, o čemur bomo spregovorili prihodnje.



Eakadra italijanskih lovskih bombnikov Re 2001 pripravljena na polet proti sovražniku

stroju lahko tudi enoroki ljudje hitro pišejo. Vse naprave so preizkušene in praktične, tako da se enorokim ni treba dolgo učiti. Poleg običajnih izdelujejo za enoroke tudi ročne pisalne stroje.

Grafična šola v Turingiji

V kraju Pössnek je bila ustanovljena šola za grafično stroko v Turingiji. Novi zavod ima nalogo izpopolnitve grafične stroke po sodobnih načelih. Za pouk so na razpolago stroji in priprave za vsa področja grafične stroke.

Kongres bolgarskih kmetov

Te dni je bil v Sofiji kongres bolgarskih kmetov, organiziranih v zvezi bolgarskih kmetov. Razpravljali so o vseh perečih vprašanjih bolgarskega poljedelstva. Svoje sklepe in predloge so predložili ministrskemu predsedniku.

Petje pod narkozo

V neko lisabonsko bolnico so pripeljali oni dan mladeniča, ki ga je bilo treba nemudoma operirati. Ko so ga bolnik onesvestil in ko so bili kirurgi že pripravljeni k operaciji, se je pa zgodilo nekaj nepričakovane. Bolnik je začel prepevati. Pele je z ipeo donečim glasom arije iz »Čarobne piščalke« in »Rigoletta«. Zdravniki so strmeli nad tem čudežem človeškega glasu, ki se je razlegal čist in jasen iz grla narkotiziranega človeka. Mislili so, da leži na operacijski mizi operni pevec. Lahko si pa mislimo njihovo presenečenje, ko jim je bolnik po operaciji gel tako zamazati.

povedal, da pač rad poje in hodi poslušati cene, da pa ni imel niti pojma, da bi lahko sam pel operne arije. Primarij bolnice, sam nadarjen za glasbo, je opozoril svojega prijatelja opernega pevca na nadarjenega mladeniča. Povabili so ga v gledališče, kjer je zapel nekaj arij vpricho ratelja. In takoj so mu obljubili, da bodo poskrbeli za njegovo pevsko izobrazbo. To bo prvi primer, da so odkrili pevski talent v omotici.

Finska kulturna delegacija v Budimpešti

V Budimpešto je prispelo finsko kulturno odposlanstvo z vseučiliškim profesorjem Heiskanenom na čelu. Finske kulturne zastopnike so pozdravili ob njihovem prihodu v ogrsko prestolnico svetni državni podtajnik in predstavniki zunanjega ministra. Finski zastopniki bodo razpravljali z ogrskimi vladnimi predstavniki v poglednem obojestranskem kulturnem sodelovanju.

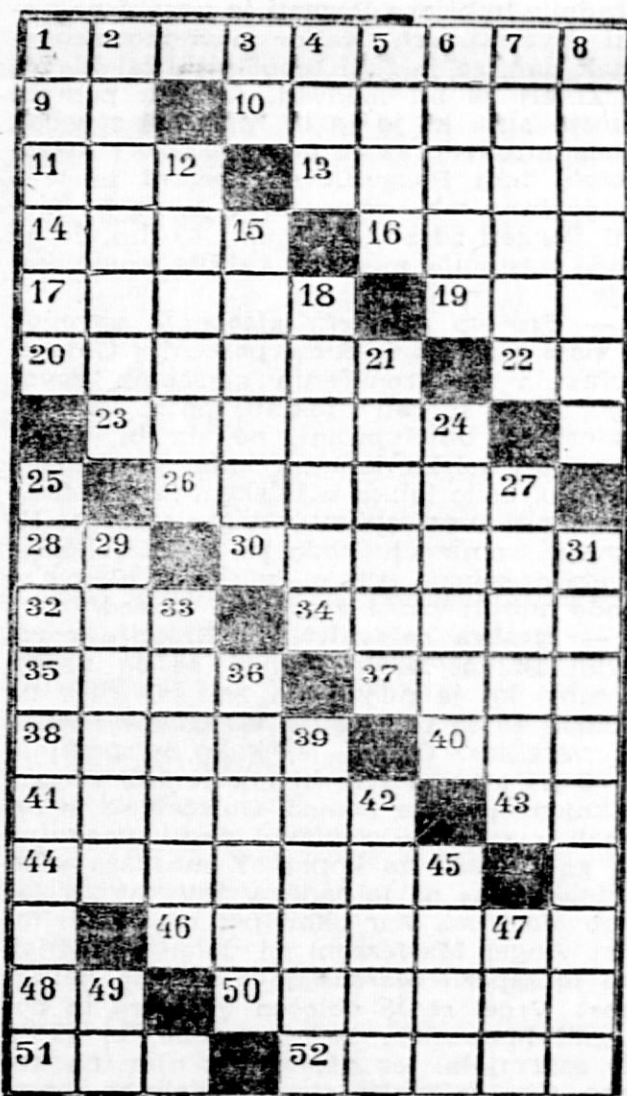
Lessingova drama v Ankari

V gledališki dvorani Ljudskega doma v Ankari je bila prva turška uprizoritev Lessingove drame »Ninna von Barnhelm«. Predstavi je prisostvoval tudi turški državni predsednik.

NEMOGOČE

— Mali, koliko si star?
— Štiri leta.
— Ni mogoče! V štirih letih se nisi mogel tako zamazati.

Križanka št. 77



Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. soglasen, vzajemni; 9. aluminij; 10. časopis, redne publikacije; 11. zraven, poleg; 13. indijski knez, silni bogataš; 14. moško ime; 16. velika časovna

enota; 17. večam se, staram se; 19. zelišče; 20. pritok reke Tapajosa v Braziliji; 22. nikalnica; 23. mrzel, mirne krvi; 26. zabuhel, napihan, bolno napet; 28. zemljepisni pojem; 30. snov za izdelovanje barv; 32. doba; 34. žensko ime (množina); 35. moško ime; 37. poziv, opozorilo; 38. jezero na Finskem; 40. trije enaki samoglasniki; 41. mesto v Španiji; 43. polk ima na koncu; 44. reka v Zadnji Indiji; 46. skupina otokov v Karolinskem otočju; 48. površinska mera; 50. ni sposoben; 51. podzemski hodnik; 52. zdravilo proti malariji (k-c).

Navpično: 1. zabavljica, besedno zasmehovanje; 2. član samovoljne vlade, ki zastopa le manjšino; 3. veznik; 4. reka v Rusiji; 5. menični porok; 6. rdeče grozdje; 7. endušen, soglasen; 8. brez bolečin; 12. dnevni obrok hrane; 15. tuje žensko ime; 18. italijansko mesto (dajalnik); 21. drvarjevo orodje; 24. grda, neprijetna; 25. sorta fižola; 27. črtalo, ravnilo; 29. sportni, teovadni učitelj; 31. nepohlepen, nepotrešen; 33. naprava, pristroj; 36. glavno mesto Armenije; 39. vrsta holandskega sira; 42. prače človeštva (množina); 45. reka v Franciji v departementu Eure; 47. švicarski kanton; 49. grška črka.

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 76

Vodoravno: 1. Babilon, 8. kasaceja, 16. upokojiti, 18. aretiran, 20. kača, 21. svila, 22. osa, 23. ob, 24. retorika, 28. il, 29. Nin, 30. vel, 32. pavi, 33. snop, 35. ri, 36. enaki, 39. oseka, 41. osel, 43. nošavica, 45. Ate, 46. klince, 47. anemija, 48. značen, 49. Ate, 50. Ate, 51. Bukovina, 2. Apače, 3. Boč, 4. Ikar, 5. lo, 6. Ojat, 7. ni, 8. kl, 9. Sava, 10. ari, 11. celina, 12. Italo, 13. il, 14. Aron, 15. znanilec, 17. tura, 19. Asirec, 21. skisan, 25. Ezavi, 26. opica, 27. Ivo, 31. lege, 33. skeč, 34. pole, 37. nam, 38. ki, 40. ro, 42. sin, 44. on, 46. kl.

GEORGES OHNET:

PRODAJALEC STRUPOV

ROMAN

Vernier ni odgovoril. Vprašanje Kristijanove svobode je stopilo predenj v vsej svoji ostrini. Ali imajo pravico sami odločiti o njem, če bi odklonil svoje soglasje? Ali ga je mogoče prisiliti z lažjo ali zvijačo, da bi se podvržel lečenju svoje bolezni? Če ga bo Etienettina odklonitev poglala v pijančevanje, ali imata oba, oče in žena pravico s prisilno treznostjo oropati ga edine uteh? Ali bi svoje sreče ne plačala z njegovim trpljenjem? In mar ni kruta tiranija prisiliti nesrečnega človeka, da bi trpel? Če se Kristijan ne da prepričati prostovoljno, kaj naj bi sicer dosegla svoj cilj? Take misli so rojile obema po glavi.

Toda Vernier jih je kmalu pregnal. Obraz mu je od jeze zalila rdečica in stisnil je pesti.

— Ah, če bi odklonil najino pripravljanje, ne bom okleval in opozoril ga na to, da sem poglavar rodbine in da je moja dolžnost poskrbeti za varnost nas vseh... Ne bom dovolil, da bi si ta norec, ta

razuzdanec zastupil še zadnje ostanke možganov in da bi nas vse ogražal s svojimi prisodajarjami... Vse, kar bi potreboval, prevzame na svojo odgovornost... Če bi zares znal, bi ga vtaknil v priga bo Etienettina odklonitev poglala v pijančevanje, ali imata oba, oče in žena pravico s prisilno treznostjo oropati ga edine uteh? Ali bi svoje sreče ne plačala z njegovim trpljenjem? In mar ni kruta tiranija prisiliti nesrečnega človeka, da bi trpel? Če se Kristijan ne da prepričati prostovoljno, kaj naj bi sicer dosegla svoj cilj? Take misli so rojile obema po glavi.

— Toda, to bo za naju velika odgovornost.

— Seveda, Toda nič drugega nama ne preostane.

Pripela ste v Saint-Remy. Doktor Augagne je opazil skozi okno svojega kabineta njuno kočijo. Gosta je pričakoval že na pragu bolnice. Molče je stisnil roko Vernieru in se priklonil Geneviev. Odvedel ju je v soo. Sedli so. Zdravnik se je nekaj časa poigral s slonokoščnim nožem, kakor vedno, kadar je bil globoko zamišljen, potem je pa uprl v svoja gosta vprašujoč pogled.

— Tako je pač, — je začel Vernier kakor v odgovor na to nemo vprašanje, — tri dni je živel z nami povsem mirno, danes je nam pa pobegnil.

— V Dammarie?

— Tako se vsaj bojuje.

Ni treba obupavati, dokler ne izveste, kaj bo posledica tega. Morda mu prinese pobjeg nesrečo, ni pa tudi izključeno, da bo začetek pobjeljanja. Po razgovoru madame Vernierove s to Dharielovo ne moremo niti slutiti, kako ga bo sprejela... Kdo ve, da-li ne bo Etienetta, nasičena v svojem ponosu, za vedno pahnila od sebe tega nesrečnega fanta?

Genevieve je v dvomu zmajala z glavo.

— Kaj pa, če ga ne bo zapolnila, temveč nasprotno še bolj priklenila nase?

— Ali smem govoriti čisto odkrito, gospa? Ne verjamem, da bi se morali tega bati. Po tem, kar ste mi povedali o svojem razgovoru z njo, se mi zdi, da je to ženska boleznega ponosa. To ni ljubica, ki hrepeni, da bi znova osvojila ljubljenejo moža. To je užaljena žena, ki si je vtekla v glavo, da bo udarec poplačala z udarcem in da se bo osvetila. Zaenkrat je že dosegla to, po čemer je hrepenela — vaše ponižanje. Prosili ste jo in zamenjali. Zmajala je torej. Čemu bi se še zmenila za Kristijana in si belila glavo zaradi njega? Nadomestila si ga je z grofom Steingelom, ki jo ljubi strastno in slepo. Ima torej vse, kar potrebuje za srečno, zadovoljno življenje. Ta tuji plemič je mnogo bogatejši od njenega prednika...

— Kako pa veste to? — je ugovarjal Vernier, nekoliko prizadevanje v svojem ponosu.

— Domnevam tako in to mi zadostuje, — je odgovoril zdravnik, ne da bi se mogel ubraniti smehljaja. — Ni torej poudar, da bi Dharielova sprejela našega begunca odprti rok. Nasprotno, zdi se mi, da ima tehtne razloge, da mu pokaže vrata in sicer hitro...

— Bog daj, da bi se to res zgodilo!

— Ah, je odgovoril zdravnik prizanesljivo, — tak izhod iz položaja bi vam bil očitno po volji. Moram vas pa opozoriti, da bi se pokazale šele v tem primeru prave ovire. Če bi Etienetta zapolnila Kristijana, bi pobesnel...

— In prav v tej zadevi se zanašam na vas, doktore.

— Torej ste sklenili prisiliti ga k pameti in treznosti, če ne bo drugače?

— Nič me pri tem ne bo zadržalo. A vi?

Mladi zdravnik je povesil glavo in se zamislil. Na njegovem obrazu se je pojavil izraz resnosti, malone bolesti. Nekaj časa je molčal, potem je pa odgovoril počasi kakor da skrbno pretehtava sleherni besedo:

— To je silno resen primer... stvar vesti... in zame mnogo resnejši kakor za kogarkoli izmed vas.

Po teh njegovih besedah je Genevieve lahko zardela. Spomnila se je Etienettinih besed, da je nekje blizu mož, ki jo iskreno ljubi, toda mladi zdravnik je že nadaljeval, razpletajoč svojo misel:

— Skrbno sem razmišljal o tem. Zlasti iz čisto človeškega in iz vidika svojih dolžnosti. Pretehtal sem vse razloge, ki so me prisilili, da sem se odpovedal tej nalogi in vse razloge, ki so mi velevali sprejeti jo. In tako sem prišel do zaključka, da bi mogel morda kdo drugi oklevati, jaz pa ne. Če bi vam odkrel svojo pomoč, bi s tem samo izdal svojo dolžnost do človeške družbe. Izdal bi vaš prijateljstvo in izdal bi tudi svojo hvaležnost do vas. Treba je rešiti človeka in ta človek je Kristijan Vernier. Naj bo torej izid mojega posredovanja kakršen koli, name se lahko zanesete v vsem.

— Dobro, — je dejal Vernier in stisnil mlademu zdravniku roko.